

CĂTĂLIN NEGOIȚĂ
coordonator

MEDIAMORFOZE VII
PRESA DE NIȘĂ DIN ROMÂNIA

TRITONIC
Tritonic Books
București - 2022

PRESA CREȘTIN-ORTODOXĂ CRAIOVEANĂ: TRECUT ȘI PREZENT

ILEANA-MIHAELA BOLDIȘOR¹

1. Introducere

Presă craioveană² e face cunoscută în țara noastră începând cu revista *Mozaicul*, apărută pentru prima dată la 3 octombrie 1838. De la această importantă apariție editorială, trecând prin principalele publicații doljene, între care se remarcă *Ramuri*, *Arhivele Olteniei*, *Scrisul românesc* etc., presa craioveană și-a făcut simțită prezența în spațiul cultural românesc.

Între revistele tipărite în Craiova se numără și cele cu profil creștin-ortodox, care au apărut începând cu secolul al XX-lea. *Anuarul Seminarului Teologic „Sf. Grigore Decapolitul” din Craiova*, *Renașterea*, *Mântuitorul*, *Mântuirea*, *înnoirea*, *luminătorul creștin*, *Anuarul Mitropoliei Olteniei*, *Lumina*

¹ Prof. Dr. Liceul de Arte „Marin Sorescu” Craiova.

² Vezi în legătură cu presa craioveană: Gheorghe Pârnuță, Nicolae Andrei, *Istoria cărții, presei și tiparului din Oltenia*, Editura Scrisul Românesc, Editura Oltenia, Craiova, 1994; Florea Firan, *Presă craioveană. 1838-2007*, Fundația-Editura Scrisul Românesc, Craiova, 2007; Adrian Boldișor, *Pagini de cultură în Cetatea Băniei: Presă religioasă craioveană*, în: *Ziarul Lumina*, anul I, nr. 66 (1753), 29 octombrie 2010, serie regională, p. 15.

creștină, *Calendarul „Lumina creștină”, Revista de istorie bisericească, Calendarul Creștinismului, îndrumătorul Eparhial, Buletinul Arhiepiscopiei Craiovei, Ecce Homo, Glasul femeii ortodoxe, Analele Universității din Craiova - Seria Teologie, Cetatea creștină, Femeia ortodoxă, Buletinul Centrului pentru dialog între științe și teologie etc.* Alături de aceste publicații, mai vechi sau mai noi, care au apărut pentru o perioadă mai scurtă sau mai lungă de timp, în Cetatea Băniei, trebuie amintite publicațiile actuale, între care se numără revista *Mitropolia Olteniei, Revista ortodoxă on-line*, revista în limba engleză *Orthodox Theology in Dialogue, Ziarul Lumina*, precum și numeroase foi parohiale, ce răspund nevoilor credincioșilor din aceste ținuturi.

2. Pagini din presa creștin-ortodoxă craioveană

2.1. *Renașterea*³

Primul număr a apărut în luna mai a anului 1922, fiind o „Revistă de cultură religioasă”, cu apariție lunară. Redacția era asigurată de pr. Gh.I. Ghia, în timp ce de administrație se ocupa pr. M. Pretorian, de la Biserica „Sf. Apostoli” din Craiova. Pe coperta 1 apărea specificat: A. Covaciu, LITO „Ramuri” Craiova. Abonamentul anual era în valoare de 30 lei. Comitetul de redacție al revistei *Renașterea* îl avea ca președinte de onoare pe PS Vartolomeu, iar director pe pr. Gh.I. Ghia. Membrii colaboratori erau din județele oltene Dolj, Gorj, Mehedinți, Romanați și Vâlcea.

Revistele erau numerotate de la ultima pagină a apariției precedente: „Anul I, No. 1, Mai 1922, pp. 1-16”; „Anul I No. 2, 3, 4, Iunie-August 1922, pp. 17-64”; „Anul I, No. 5, Septembrie 1922, pp. 65-96”; „Anul I, No. 6, Octombrie 1922, pp. 97-136”; „Anul I, No. 7, Noembrie 1922, pp. 137-168”; Anul I, No. 8-12, Decembrie 1922, pp. 169-200”. Cuprinsul

³ *Renașterea*, revistă de cultură religioasă.

primului număr aduna articole semnate de Redacție (*Predoslovie*), t Vartolomeu al Râmnicului Noului Severin (*Ce urmărim cu societatea clerului oltean „Renașterea” și cu organele ei de propagandă*), pr. M. Grigorian (*Vechile cărți bisericești*), pr. I.F. Popescu (*Cugetări și reflexii*), econ. V.Gh. Durac (*Invidia*). La final era și o *Cronică*.

În *Predoslovie* (pp. 1-2) acestui număr, redacția nota că revista *Renașterea* apare ca organ al societății cu același nume, înființată cu un an în urmă de către preoțimea din Oltenia, la îndemnul PS Vartolomeu. „Dată fiind legătura dintre societate și revista noastră, se înțelege că și aceasta va avea înainte de toate un caracter local, fiind o revistă de îndrumare teoretică și practică în primul rând pentru preoțimea olteană și un străjer neadormit al intereselor ei [...]. În al doilea rând, «*Renașterea*» va mai fi și un organ de propagandă religioasă printre creștinii cu oarecare cultură [...]. În al treilea rând, *Renașterea* va face legătura noastră cu preoțimea din celelalte eparhii, în dezbaterile și rezolvarea fericită a chestiunilor mari, care privesc întreaga Biserică ortodoxă din România Mare. În ultima sa parte, «*Renașterea*» va indica literatura religioasă mai nouă, făcând și recenzia operelor mai importante; va ține în curent pe cititorii săi cu evenimentele bisericești din țară și cu cele religioase din străinătate, în marginile puterilor ei, și va aduce la cunoștința preoțimii oltene, atât cât va permite extinderea cronicii, adresele, hotărârile și actele administrative bisericești din eparhia Râmnicului Noului Severin.” Revista își propunea să-și aducă contribuția la învierea vieții bisericești și religioase, de care se simțea absolută nevoie.

2.2. Anuarul Mitropoliei Olteniei, Râmnicului și Severinului pe anul 1940⁴

Necesitatea apariției unui *Anuar* era justificată de faptul că ultima publicație de acest fel apăruse în anul 1925 (*Anuar*

⁴ *Anuarul Mitropoliei Olteniei, Râmnicului și Severinului*, 1940.

pe anii 1921-1925), sub coordonarea PS Vartolomeu, pentru Eparhia Râmnicului Nouului Severin, la „Tipografiile Române Unite” S.A. din București, având 244 de pagini. În *Cuvânt înainte* la *Anuarul* din anul 1940, Nifon, Mitropolitul Olteniei, Râmnicului și Severinului nota, la 1 mai 1941, că lucrarea trebuia să apară cu un an în urmă, odată cu înființarea Mitropoliei Olteniei, Râmnicului și Severinului, pentru a prezenta informații despre Eparhie și pentru a servi ca document pentru cercetări viitoare. „Din pricini neprielnice, ca și din trimiterea prea târzie, de către multe din parohii, a datelor cerute cu luni în urmă, anuarul se tipărește abia acum. Și se tipărește după 16 ani de la penultimul anuar al Eparhiei Oltenie.” Intenția principală a acestei apariții era „ca această lucrare să fie o fidelă înfățișare a realei stări de lucruri din Eparhie”.

Anuarul avea 906 pagini, ultima fiind o *Erată*. Din *Cuprinsul* lucrării făceau parte: *Cuvânt înainte*; *Partea oficială*: A: 1. *Biserica Autocefală ortodoxă a României*; 2. *Conducerea Eparhiei Olteniei, Râmnicului și Severinului*; B: *Lucrarea spirituală și culturală în Eparhie*; *Școalele clericale din Eparhie*; C: *Instituțiuni filantropice*; D: *Instituțiuni economice clericale*; *Istoricul Eparhiei*; *înființarea Mitropoliei Olteniei*; *Partea statistică*: *Parohiile*; I. *Județul Dolj*; II. *Județul Gorj*; III. *Județul Mehedinți*; IV. *Județul Romanați*; V. *Județul Vâlcea*; *Mănăstiri și Schituri*. Fiecare parte și sub-parte avea mai multe subpuncte.

2.3. *Lumina Creștină*⁵

Revista a apărut din anul 1940 până în timpul regimului comunist din România. În primul număr, din anul IV (1943) era specificat: „Anul IV. Nr. 1-2, Duminecă 3-10 ianuarie 1943, Sfânta Mitropolie a Olteniei, Râmnicului și Severinului”. Lângă titlu se specifica faptul că este „Foaie săptămânală de

⁵ *Lumina creștină*, „Foaie săptămânală de zidire sufletească pentru popor”, 1940-1945.

zidire sufletească pentru popor", apărută cu binecuvântarea IPS Mitropolit Nifon. La redacție era notat „un grup de preoți” și motto-ul: „Eu sunt lumina lumii. Cel ce vine după Mine, nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții” (Sf. Ev. Ioan VIII. 12). Redacția și Administrația se găseau la Biserica „Brândușa” din Craiova, responsabilul cu apariția foii fiind pr. Teodor Mirescu. Pe parcursul anului, revista a avut când patru, când opt pagini, tipărirea fiind asigurată de Tipografia „Sf. Mitropolii a Olteniei” din Craiova.

În anul 1943 au mai apărut: „Nr. 3-4, Duminecă 17-24 ianuarie”; „Nr. 5-6, 31 Ianuarie și 7 Februarie”; „Nr. 7-8, 14-21 Februarie”; „Nr. 9-10, 28 Februarie-7 Martie”; „Nr. 11-12, Duminecă 14-21 Martie”; „Nr. 13-14, Duminecă 28 Martie-4 Aprilie”; „Nr. 15-16, Duminecă 11-18 Aprilie”; „Nr. 17-18, Duminecă 25 Aprilie-2 Mai”; „Nr. 19-20, Duminecă 9-16 Mai”; „Nr. 21-22, Duminecă 23-30 Mai”; „Nr. 23-24, Duminecă 6-13 Iunie”; „Nr. 25-26, Duminecă 20-27 Iunie”; „Nr. 27-28 Duminecă 4-11 Iulie”; „Nr. 29-30 Duminecă 18-25 Iulie”; „Nr. 31-32 Duminecă 1-8 August”; „Nr. 33-34, Duminecă 15-22 August”; „Nr. 35-36 Duminecă 29 August-5 Septembrie”; „Nr. 37-38, Duminecă 19-26 Septembrie”; „Nr. 39, Duminică 3 Octombrie”; „Nr. 40-41, Duminecă 10-17 Octombrie”; „Nr. 42-43, Duminecă 24-31 Octombrie”; „Nr. 44-45, Duminecă 7-14 Noembrie”; „Nr. 46-47, Duminecă 21-28 Noembrie”; „Nr. 48-49, Duminecă 28 Noembrie-5 Decembrie”; „Nr. 50-51, Duminecă 12-19 Decembrie”; „Nr. 52, Duminecă 26 Decembrie”.

Revista cuprindea articole pe diferite teme de clădire sufletească, dar și despre război, cu știri și îndemnuri de pe front. La pagina 1 era *Cuvântul Evangheliei* la duminică respectivă, semnat de diferiți preoți. Erau articole pe teme de interes general și particular: fragmente din *Pastoralele* IPS Nifon, despre zilele de pomenire ale celor răposați, despre smerenie,

despre Sfintele Taine, poezii, vieți de sfinți, povestioare cu tâlc etc. Multe titluri erau sub formă de îndemnuri. La final erau *Știri administrative* privind foaia.

În nr. 1-2 din 1943, la pp. 2-3 (*înainte în anul al IV-lea*), pr. Teodor Mirescu vorbea despre această foaie, pe care o descria ca „o hrană duhovnicească ziditoare de suflet și îndrumătoare în credința lui”. Se specifica că erau peste 28.000 de cititori din Oltenia și din alte părți. Răspândirea se datora preoților, fiind parohii cu peste 200 de abonamente. Peste 3.000 de foi se trimiteau gratuit pentru ostașii garnizoanelor din Oltenia, pentru spitale și sanatorii, pentru școlile de ucenici, pentru muncitorii și lucrătorii atelierelor de confecții militare. Peste 500 de foi erau trimise parohiilor moldovenești din Transnistria, în timp ce alte 500 de foi se trimiteau ostașilor de pe front și spitalelor militare din preajma frontului. Din cauza faptului că vremurile erau grele, „cu toată dorința noastră de a spori numărul paginilor, nu am putut face-o nici anul acesta din pricina scumpirii materialelor trebuitoare tipăririi ei. Ne mulțumim s-o avem tot așa, cu apariția săptămânală și regulată”.

Primul și ultimul număr din anul 1944 aveau opt pagini, restul numerelor adunând patru pagini. În nr. 1-2 din acest an, la pp. 2-3, redacția nota că *Lumina Creștină* „se trudește de patru ani să îmbălânzească pe omul cel rătăcit, să-l ridice pe cel căzut, să-l îndumnezeiască pe cel cuprins de diavol într-un fel sau altul [...]. Când a apărut «Lumina Creștină» - și gândul nostru a fost, ca atunci când în zilele de Duminici și sărbători, credincioșii se întorc de la biserică, ei să poarte în mâini și sub ochii lor această foaie, în care să găsească măcar un cuvânt ziditor de suflet, o istorioară creștină pe care s-o spună și altuia, o viață de sfânt, care să cutremure și să facă pe oricine să se lepede de apucăturile rele, împodo- bindu-se cu alesele virtuți, care au făcut dintr-un om ca și noi un sfânt”. În acest an, abonamentul a crescut de la 24 lei la 60

lei, justificat de scumpirea materialelor, a hârtiei și a mâinii de lucru.

Primul și ultimul număr din anul 1945 (anul VI) aveau opt pagini, toate celelalte numere având patru pagini. Numerele apăreau acum lunar: „Nr. 1-2, Ianuarie”; „Nr. 3-4, Februarie”; „Nr. 5-6, Martie”; „Nr. 7-8, Aprilie”; „Nr. 9-12, Mai-Iunie”; „Nr. 13-14, Iulie”; „Nr. 15-16, August”; „Nr. 17-18, Septembrie”; „Nr. 19-22, Octombrie-Noembrie”; „Nr. 23-24, Decembrie”. În primul număr, la pp. 1-2, Mitropolitul Nifon vorbea despre importanța acestei foi. La pp. 2-3 (*„Lumina Creștină” în al șaselea an*), pr. T. Mirescu nota despre importanța IPS Nifon, care, în anul întâi al arhipăstoririi sale, s-a gândit să înființeze această foaie cu apariție săptămânală. „Acum de un an și ceva, de când greutățile războiului s-au înmulțit și sunt lipsuri tot mai sporite de materiale, mai cu seamă de hârtie, am fost nevoiți să mai reducem și să ne păstrăm măcar cu mai puține numere anual, dar să nu ne pierdem de tot, până ce bunul Dumnezeu cu puterea Sa, va face ca vremurile să se îndrepte, să revină iar pacea și binele peste întreaga omenire.”

În nr. 23-24, din decembrie 1945, în *Scrisoare către toți cititorii foi religioase „Lumina Creștină”* (p. 4) stă scris: „Ne uităm în urmă și observăm că s-a strâns în acești 6 ani material mult de învățătură creștină. Și cine a avut răbdare și posibilitatea, strângând foaie cu foaie, are astăzi 6 colecții de câteva sute de pagini. Ultimii 2 ani însă am tras din greu. Lipsa de hârtie și ridicarea prețurilor a întrecut orice așteptări [...]. Această foaie dragă nouă și care ni se cerea din depărtate colțuri de țară, deși unii dintre ai noștri bârfeau socoteala ei, ne-a fost sustrasă de funcționari necinstiți ai poștei din Craiova, găsim-o la un chioșc de fructe. Și acest lucru este un semn al vremurilor în care trăim [...]. Anul al VII-lea îl începem cu aceleași greutăți și nesiguranță”. Era anunțat faptul că abonamentul va fi de 1.000 lei, revista urmând să apară de două ori pe lună.

Lumina Creștină și-a reluat apariția începând cu anul 2009, ca „Periodic de informare și catehizare al Parohiei «Sf. Nicolae» - Brândușa, Craiova”, având specificarea: „Serie nouă, An I, nr. 1, Iulie 2009”. Între rubricile revistei se numără: *Sărbători creștine*, *De vorbă cu părintele* (rubrică de cateheză), *Vești din viața parohiei* (rubrică de știri), proiecte, informații despre minuni contemporane etc.⁶

2.4. Revista de Istorie bisericească⁷

Primul număr al revistei a apărut în anul 1943, pentru lunile aprilie-iunie. Pe prima copertă era specificat faptul că publicația se tipărea cu ajutorul moral și material al Mitropolitului Olteniei, Nifon. De asemenea, era menționată Tipografia Sfintei Mitropolii a Olteniei. Pe coperta 2 se specifica faptul că *Revista de Istorie bisericească* era o publicație trimestrială, director fiind T.G. Bulat, profesor universitar, având concursul mai multor specialiști. Redacția și Administrația erau asigurate de pr. I. Popescu-Cilieni din Craiova. Abonamentul anual era în valoare de 600 lei, iar prețul unui număr, 200 lei.

Primul număr al revistei avea 160 de pagini, la ultima pagină fiind o *Tablă de materie*. Între autori se numărau: Nifon Criveanu, Mitropolitul Olteniei (*Înainte cuvânt*, pp. 1-2); T.G. Bulat (*Cuvânt lămuritor*, pp. 3-5); T.G. Bulat (*Eusebiu episcop de Cesareea, istoric al Bisericii primare*, pp. 7-18); Teodor M. Popescu (*Confesionalism și obiectivitate în Istoria Bisericească*, pp. 19-30); Marcel Romanescu (*Odoarele noastre bisericești*, pp. 31-52); pr. C. Bobulescu (*Pocropul*, pp. 53-81); prof. Gh. Cotoșman (*Vechimea organizației naționale bisericești la Românii bănățeni*, pp. 82-115); pr. I. Popescu-Cilieni (*O catagrafie a Episcopiei Râmnicului*, pp. 116-145); T.G. Bulat

⁶ <https://parohiabrandusa.wordpress.com/lumina-cre%c8%99tina/>, accesat la 19.10.2021.

⁷ *Revista de Istorie bisericească*, 1943.

(*Bibliografia studiilor de Istorie Bisericească (Revista Biserica Ortodoxă Română 1874-1914)*, pp. 147-154); T.G.B. (*Dări de seamă, ȋ Profesorul Ilie Minea. f Profesorul Hans Lietzmann*, pp. 154-157). În *Resume* (pp. 158-159) erau prezentați autorii, în limba franceză.

În *înainte Cuvânt* (pp. 1-2), Mitropolitul Olteniei Nifon Criveanu sublinia necesitatea apariției acestei reviste prin faptul că o astfel de publicație nu există în țară. „Este imperios indicată tipărirea unei reviste de istorie bisericească, unde să se publice unitar și sistematic numai material de istorie bisericească și care să poată servi ca documentare pentru cititori și ca mijloc de tipărire pentru cercetători. Să se știe de către toți iubitorii de trecut bisericesc, că pot afla sigur noi și uneori inedite știri privitoare la gloriosul trecut al Bisericii noastre.”

Numeroși istorici români doreau apariția unei astfel de reviste, mai ales pentru faptul că multe cercetări în domeniu nu erau strânse la un loc, pentru a fi accesibile publicului specializat sau simplilor cititori. „Revista ce vrem să tipărim își propune să umple acest gol, fiind bine venită atât pentru cercetătorii istorici, cât și pentru slujitorii Bisericii și iubitorii de trecut bisericesc. Lipsa unei asemenea reviste de specialitate se face și mai vizibilă și mai simțită la noi în Țară, unde în vremea noastră Biserica Ortodoxă Română este cea mai numeroasă și cu pregătire culturală din cele mai alese, situ-ându-se în fruntea Bisericii Ortodoxe de Răsărit.” Revista își dorea să fie de un înalt nivel academic, contribuțiile trebuind să aparțină unor persoane autorizate.

În *Cuvânt lămuritor* (pp. 3-5), T.G. Bulat amintea că, în urmă cu 20 de ani, împreună cu doctorul Charles Laugier și cu profesorul Ștefan Ciuceanu pusese bazele revistei *Arhivele Olteniei*, pentru ca, mai târziu, alături de profesorul C. Tomescu, să pună bazele *Arhivelor Basarabiei*. După aceste începuturi, T.G. Bulat dorea să tipărească o revistă de istorie bisericească, mai ales că în alte părți ale lumii existau publica-

ții similare. „În țara noastră n-a apărut, până azi, o astfel de publicație, studiile de istorie bisericească pulverizându-se în diferitele organe bisericești, de unde prin grija și munca noastră vor trebui înseriate în mod critic într-o Bibliografie istorică eclesiastică. Revista va avea ca program, în afară de studii de specialitate, ținerea în curent a cititorilor cu lucrările istorice mai importante din lumea creștină universală, indiferent de confesiune; și în același timp, ea va trata chestiuni din domeniul istoriei bisericești naționale în care mai este încă mult de spus, cu toată munca onorabilă desfășurată până acum. Bisericile apusene au făcut eforturi mari pentru a pune în lumină așa zisa teologie istorică, noi va trebui să dovedim prin mărturii străvechi și indubitabile, rostul cel mare pe care l-a avut această instituție în cuprinsul sufletesc al nației noastre.” Ajutorul și sprijinul în acest demers au venit din partea Mitropolitului Nifon al Olteniei.

În anul I (1943), din *Revista de istorie bisericească* au mai apărut „Nr. 2 (Iulie-Septembrie, 160 pp.)” și „Nr. 3 (Octombrie-Decembrie, 160 pp.)”. La finalul ultimului număr exista *Cuprinsul Revistei de istorie bisericească pe anul 1943*. Alți autori care și-au pus semnătura în această revistă au fost: M.G. Regeleanu, Ion Vârtosu, D. Furtună, Șt. Lupșa, Ion Pelivan, pr. M. Neamțu, Ion-Radu Mircea, N. Plopșor, pr. D. Bălașa etc.

2.5. Buletinul Arhiepiscopiei Craiovei⁸

A apărut la Craiova, începând cu luna ianuarie a anului 1948. Pe coperta primului număr se specifică faptul că era o „Foaie oficială lunară”, având, conform uzanțelor vremii, Clasificare zecimală 281.95.

La pp. 1-2 (*Arhiepiscopia și Arhipăstorul. Mai departe în lucru*), redacția nota motivul apariției acestei publicații: înființarea Arhiepiscopiei Craiovei, ca răspuns la nevoile duhov-

⁸ *Buletinul Arhiepiscopiei Craiovei*, 1948-1850.

nicești din această parte a țării, având ca Arhiepiscop pe IPS Firmilian. „Purtând o zestre spirituală sârguincios îmbogățită prin prestigiul carierei profesionale, prin stăruitoarea mîgălă în holda scrisului literar-bisericesc, prin laborioasa iscusință dobândită în latura meșteșugului tipograficesc, I.P.S. Firmilian Arhipăstorul va fi chezaș și pildă prin toată agonisita strădaniei I.P.S. Sale, prin care dacă personal se cinstește, deopotrivă în prestigiu și în lumină va înveșmînta nemijlocit, atît instituția cât și corpul bisericesc în genere.”

Primul număr avea 32 de pagini, tiparul fiind executat la „Colegiul popular” din Craiova. Din *Cuprins* faceau parte: *Pastorala de instalare a IPS Firmilian-*, *Date biografice ale înalt Prea Sfințitului Firmilian*; *Legea Nr. 196 pentru înființarea Sf. Arhiepiscopii a Craiovei, publicată în Monitorul oficial (P. I-a A) Nr. 136 din 18 iunie 1947*; *Cronica alegerii și instalării I.P.S. Firmilian*. La secțiunea *Culturale* se găseau: *învățămintul religios în școala primară. Circulară adresată întregului cler din cuprinsul Eparhiei*, semnată de Arhiepiscop Firmilian; *Lucrarea centrelor parohiale*; *Circulară*, semnată de Arhiepiscop Firmilian; *Lista subiectelor pentru conferințe la ședințele publice ale centrelor parohiale, anul de lucru 1948*. La secțiunea *Administrative* se găseau: *I. Dispozițiuni ale Onor. Ministerului Cultelor*; *II. Posturi vacante*. Secțiunea *Economice* cuprindea: *Nota oficială*; *Circulara*; *Dispozițiunile Ministerului domeniilor privind pășunatul pe suprafețele alpine*.

În Anul I (1948) au mai apărut: „Nr. 2-3, Februarie-Martie, 32 pp”; „Nr. 4, Aprilie”; „Nr. 5, Mai, 16 pp.”; „Nr. 6-7, Iunie-Iulie, 48 pp.”; „Nr. 8, August, 16 pagini”; „Nr. 9, Septembrie, 16 pp.”; „Nr. 10, Octomvrie, 16 pp.”; „Nr. 11, Noemvrie, 20 pp.”; „Nr. 12, Decemvrie, 28 pp”. în anul II (1949) au apărut: „Nr. 1,28 pp.”; „Nr. 2,18 pp.”; „Nr. 3,24 pp.”; „Nr. 4-5, 68 pp.”; „Nr. 6,20 pp.”; „Nr. 7-8, 28 pp.”; „Nr. 9-10, 32 pp.”; „Nr. 11,32 pp.”; „Nr. 12,28 pp”

Anul III (1950) a adunat „Nr. 1-2, Ianuarie-Februarie, 72 pp.” având *Cuprins* la final și Tipografia „Popiliu Stefu” Craiova; „Nr. 3, Martie, 36 pagini”; „Nr. 4-5, Aprilie-Mai, 36 pp”; „Nr. 6, Iunie, 32 pp” începând cu lunile iulie-august 1950, locul *Buletinului Arhiepiscopiei Craiovei* a fost luat de revista *Mitropolia Olteniei*.

2.6. *Mitropolia Olteniei*⁹

În perioada comunistă, după organizarea Mitropoliei Olteniei (înființată la 7 noiembrie 1939 și desființată la 20 aprilie 1945; la 24 mai 1947 s-a înființat Arhiepiscopia Craiovei; structura Mitropoliei Olteniei în perioada comunistă a fost definitivată în anul 1949) cu cele două eparhii (Arhiepiscopia Craiovei, cu jurisdicția teritorială asupra județelor Dolj, Gorj și Mehedinți; Episcopia Râmnicului și Argeșului, cu jurisdicția teritorială asupra județelor Vâlcea, Argeș, Olt și o parte din Teleorman), s-a ajuns și la unirea publicațiilor bisericești din această zonă (*Buletinul Mitropoliei Olteniei* și *îndrumătorul Eparhial al Episcopiei Râmnicului și Argeșului*) într-una singură: revista *Mitropolia Olteniei*, în anul 1950.

Pe coperta primei apariții a revistei erau menționate următoarele informații: *Mitropolia Olteniei*, „Revista Oficială a Arhiepiscopiei Craiovei și a Episcopiei Râmnicului și Argeșului, Pentru Parohii, Anul I, Nr. 1, Iulie-August 1950”. Ca justificare a acestui demers, redacția nota, sub titlul *Drum comun*, că unirea celor două publicații oltene existente „se datorează unor rațiuni de ordin economic, privind concentrarea tipografiilor bisericești pe cele cinci Mitropolii și planificarea aprovizionării cu hârtie”. Acest demers deschidea și posibilitatea unei întâlniri pe tărâm duhovnicesc, în vederea cunoașterii reciproce a vieții pastorale din ambele eparhii. Apăreau, astfel, condiții noi de lucru pentru Centrele epar-

⁹ *Mitropolia Olteniei*, 1950-2021.

hiale, așezându-se punte între cler și credincioși. „Sinodul nostru Mitropolitan va avea prilejul unor întâlniri mai frecvente, cele două Centre Eparhiale vor păstra un contact mai strâns pentru coordonarea lucrărilor, iar în paginile aceleiași reviste se vor împerechea gândurile și năzuințele noastre comune pentru toate rosturile bisericești." în aceste condiții, revista *Mitropolia Olteniei* „va aduna în cuprinsul său, în prima parte, lucrări ale tuturor preoților care iubesc slova scrisă. Din foile deschise ale aceleiași cărți se va revărsa prisosul de simțire duhovnicească al cugetului oltenesc grupat lângă cele două scaune vlădicești. în partea a doua, Buletinul va îndruma și va reflecta viața noastră bisericească administrativă". Prin acest demers comun se urmărea „să se culeagă, din împrejurarea care ne adună la același izvor scris, folosul dorit și de unii și de alții. Revista deschide noua cale cu încredințarea că împrumutul de experiență pastorală, culturală și administrativă va ajuta să i se dezvolte, sporit și unitar, orânduirile inspirate din planul de lucru trasat de Preafericitul Patriarh Justinian și de conducerea superioară a Bisericii, ca o contribuție de muncă roditoare a slujitorilor Sfântului Altar pentru scumpa noastră Republică Populară Română și pentru binele poporului drept credincios".

Rubricile acestui prin număr, care cuprindea 44 de pagini, erau: *Dispoziții generale (Norme de pensionare; Comasarea și circularea bunurilor agricole; Lucrările de inventar; Comunicat); Arhiepiscopia Craiovei (Culturale; Administrative; Economice); Episcopia Râmnicului și Argeșului (Culturale; Administrative)*. Tipărirea revistei s-a realizat la Tipografia Râmnicului și Argeșului din Râmnicu Vâlcea. în anul 1950 a mai apărut și nr. 2-6, septembrie-decembrie, ce cuprindea 64 de pagini.

În anul al II-lea (1951), revista a avut mai multe apariții: „Nr. 1-2, Ianuarie-Februarie"; „Nr. 3-4, Martie-Aprilie"; „Nr. 5, Maiu"; „Nr. 6, Iunie"; „Nr. 7, Iulie"; „Nr. 8-9,

August-Septembrie"; „Nr. 10-12, Octombrie-Decembrie", ultimul număr având 46 de pagini.

Revista *Mitropolia Olteniei* a apărut într-o formă nouă începând cu anul 1954, atunci când se serbau cinci ani de la reînființarea Mitropoliei Olteniei (1949-1954). Pe coperta nr. 1-3, ianuarie-aprilie, era menționat anul VI (1954). Această schimbare are legătură cu anul înființării Mitropoliei Olteniei, 1949, iar nu cu anul apariției primului număr al revistei, 1950.

Începând cu anul 1954, tiparul va fi executat, pe toată perioada regimului comunist, la Tipografia Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române din București. În acest număr este prezentat și Comitetul de redacție, având ca Președinte pe IPS Firmilian, Mitropolitul Olteniei. Membrii erau din Arhiepiscopia Craiovei și din Episcopia Râmnicului și Argeșului. Sub titlul *Lămurire* (pp. 127-128), redacția nota că revista *Mitropolia Olteniei* „își lărgeste cadrul preocupărilor de slovă și de gând și-și îmbogățește conținutul". Era vorba de trecerea de la articolele ce priveau strict cadrul administrativ al Mitropoliei Olteniei spre „nevoile clerului din cele două eparhii, de îndrumare în probleme de pastorație, înprospătarea teologică, cunoașterea mai amănunțită a vieții Bisericii Ortodoxe Române și a Bisericilor surori de peste hotare, de orientare socială, de scoatere la iveală a figurilor bisericești care au luptat și s-au jertfit în trecut pentru cauzele mari și generoase ale poporului [...], de înfățișare a comorilor de artă bisericească: schituri, mănăstiri, vechi biserici și catedrale".

Erau prezentate și alte argumente în favoarea schimbării felului în care va apărea revista, toate cu referire la viața bisericească din cele două eparhii. Publicația se deschidea către toți cei care „au un gând bun de spus, o problemă de susținut, o cercetare nouă sau un spor de cercetare. Ea va face apel, îndeosebi, la acea pleiadă de învățați și dascăli ai Teologiei noastre, de la institutele Bisericii Ortodoxe Române, care au,

astfel, prilejul să continue legăturile de învățătură, gând și îndemn cu preoții care au trecut și vor mai trece pe la cursurile de îndrumare și cu ucenicii întru sfința și dumnezeiasca Teologie pe care îi formează aceste institute. Se înțelege, vom ruga întotdeauna pe colaboratorii noștri să scrie limpede, cât mai neaș românește - de se poate cu mireasmă bisericească - cuprinzător și strâns ca întindere". Aceste schimbări aveau ca scop să așeze revista între publicațiile importante ale Patriarhiei Române.

În ultimul număr din anul 1989 al revistei *Mitropolia Olteniei* au fost publicate articole despre Revoluția din decembrie. Astfel, având prezentarea „Serie Nouă, Anul I", în nr. 6, noiembrie-decembrie apar: *Comunicatul către țară al Consiliului Frontului Salvării Naționale* (pp. 3-4); *Mesajul de adeziune al Bisericii Ortodoxe Române* (pp. 5-6; mesajul este semnat de toți membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române); Dr. Nestor Vornicescu, Arhiepiscop și Mitropolit, *Țara, credința - idealurile din sufletele noastre* (pp. 7-8); pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Cuvânt de bucurie* (p. 8); Marin Sorescu, *V (Victorie)* (pp. 8-9). Și în primul număr din anul următor, după ce se revine la „Anul XLII (Nr. 1-3, Ianuarie-Iunie 1990)", sunt prezente articole ce vorbesc despre jertfa românilor la Revoluția din decembrie 1989.

După perioada comunistă, revista *Mitropolia Olteniei* a continuat să apară cu binecuvântarea mitropoliților din aceste ținuturi: IPS Nestor (1978-2000), IPS Teofan (2000- 2008), IPS Irineu (începând cu anul 2008). În prezent, revista *Mitropolia Olteniei* este „Revista Arhiepiscopiei Craiovei, Arhiepiscopiei Râmnicului, Episcopiei Severinului și Strehaiei, Episcopiei Slatinei și Romanașilor și a Facultății de Teologie din Craiova", având ISSN 1013-4239. Colegiul de redacție îl are ca Președinte pe IPS prof. univ. dr. Irineu Ion Popa, Arhiepiscopul Craiovei și Mitropolitul Olteniei. Revista *Mitropolia Olteniei*, care apare de trei ori pe an, este

cotată CNCS în categoria B, fiind indexată în baze de date internaționale și prezentă în bibliotecile din întreaga lume. În paginile revistei publică ierarhii olteni, profesori universitari din Craiova, din țară și din străinătate, doctoranzi și preoți. Astfel, publicația *Mitropolia Olteniei* se înscrie printre revistele de prestigiu din țară și din străinătate, având o vechime neîntreruptă de peste 70 de ani.¹⁰

2.7. Analele Universității din Craiova, Seria Teologie¹¹

Primul număr al revistei a apărut în anul 1996, la Editura Universitaria din Craiova. Pe coperta 1, alături de titlul în limba română, era trecut și titlul în limbile franceză și engleză: *Annales de l'Universite de Craiova, Annals of the University of Craiova*. Revista avea ISSN-ul 1224-8665.

În *Editorial* (p. 7), redacția nota, la 8 noiembrie 1996: „Dacă Pronia divină a rânduit ca cel mai înalt for de cultură din Oltenia, Universitatea din Craiova, să-și dureze edificiul pe temelia bisericii Sf. Nicolae Gănescu - fostul sediu al episcopiei locale - după un secol, tot prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu, pe aceeași temelie s-a ridicat o nouă mlădiță: Facultatea de Teologie Ortodoxă din Craiova”. Între cei care au contribuit la această realizare s-au numărat IPS acad. dr. Nestor Vornicescu, Mitropolitul Olteniei și PS Episcop Vicar prof. univ. dr. Damaschin Coravu Severineanul, decanul Facultății, în continuarea acestui demers, „tânăra instituție de învățământ își definește identitatea - alături de promoțiile anuale de absolvenți - prin Analele Universității din Craiova - seria Teologie, oferind spațiu de gândire și trăire creștină studenților și dascălilor ei întru propovăduirea învățaturii divine, promovarea culturii teologice - și nu numai - și exprimarea spiritualității noastre în Duhul Ortodoxiei pe aceste de Dumnezeu binecuvântate meleaguri”. Redacția avea ca Președinte pe PS prof. univ. dr. Damaschin Coravu Severineanul.

¹⁰ <https://nou.revista-mitropoliaolteniei.ro/>, accesat la 19.10.2021.

¹¹ *Analele Universității din Craiova, Seria Teologie*, 1996-2005.

Primul număr al revistei număra 200 pagini. La pagina 3 erau tipărite două fotografii, cu Universitatea din Craiova și cu Biserica Maica Domnului Dudu, Paraclisul Facultății de Teologie din Craiova. La paginile 5-6 se găsea *Cuprinsul* în limba română, pentru ca la paginile 195-196 să fie în limba franceză (*Sommaire*), iar la paginile 197-198 în limba engleză (*Summary*). Autorii care au semnat articole în primul număr au fost: I.P.S. acad. dr. Nestor Vornicescu, P.S. prof. dr. Damaschin Coravu Severineanu, prof. dr. Sawa Agouridis, pr. conf. dr. Alexie Al. Buzera, pr. lect. Ștefan Resceanu, Adrian Vasilache, pr. lect. Alexandru Isvoranu, P.S. prof. dr. Irineu Ioan Popa, pr. lect. dr. Ioan Băjău, lect. dr. Gheorghe F. Anghelescu, pr. conf. dr. Dionisie Stamatoiu, pr. lect. Ioan Ioanicescu, pr. asist. George Pomenește, pr. asist. Teodor Ciontu, Toma Rădulescu, lect. Gabriel Popescu. Fiecare articol avea cuvinte-cheie în limbile română și franceză, iar la final avea un rezumat în limba franceză. Rubricile revistei erau: *I. Istorie și spiritualitate; II. Teologie biblică și patristică; III. Teologie și viață; IV. Misiune și credință; V. Din viața Facultății; VI. Recenzii*. La final era *Șematismul Facultății*.

De-a lungul timpului, alături de nr. 1/1996 al revistei, au mai apărut: anul II, nr. 2/1997; anul III, nr. 3/1998; anul IV, nr. 4/1999; anul IV, nr. 5/1999; anul V, nr. 6/2000; anul VI, nr. 7/2001; anul VI, nr. 8/2001; anul VII, nr. 9/2020; anul VII, nr. 10/2002; anul VIII, nr. 11/2003; anul IX, nr. 12/2004; anul X, nr. 13/2005; anul X, Nr. 14/2005.

2.8. Buletinul Centrului pentru dialog între științe și teologie¹²

Primul număr a apărut în anul 2003, sub egida Universității din Craiova, prin Programul SreDoc, având ISBN-ul (nu ISSN) 973-85711-4-6. în *Prefața* de la pagina 3, editorii notau: „Buletinul Centrului pentru dialog între științe și teolo-

¹² *Buletinul Centrului pentru dialog între științe și teologie*, 2003-2011.

gie din Universitatea Craiova reunește studii de teologie și din alte domenii de cercetare (în special inter/transdisciplinare) în scopul extinderii dialogului teologiei creștine cu celelalte discipline științifice care se străduiesc să răspundă la problemele/întrebările omului modern. Sunt abordate diferite planuri ale existenței umane, căutându-se rolul și rostul creștinismului (al Bisericii Ortodoxe în special) în activitatea noastră, dar și aplicarea învățaturii creștine în viețile noastre. Astfel, unele studii sunt tradițional ortodoxe, iar altele încearcă să se apropie de izvorul vieții - Mântuitorul Iisus Hristos".

De-a lungul timpului au mai apărut: nr. 2/2004; nr. 3/2004; volumul 1, nr. 1/2006; anul VI, nr. 1-2/2009; anul VII, nr. 1-2/2010; anul VIII, nr. 1-2/2011.

în nr. 1, care cuprindea 278 de pagini, au publicat: Arhiepiscopul prof. dr. Irineu Popa, pr. conf. dr. Ștefan Resceanu, pr. dr. Doru Costache, asist. drd. Gelu Călina, pr. dr. Ion Resceanu, prep. Iulian Mihai, L. Constantinescu, prep. drd. Cătălin Stănculescu, prof. dr. Alexandru Popescu-Mihăiești, lect. dr. Ioan St. Lazăr, prof. gr. I Covaci Nastasia.

Nr. 2/2004 avea pe coperta 1 specificat coordonatorii: Radu Constantinescu și Gelu Călina. Revista era scoasă la Editura Sitech din Craiova. Volumul 1, nr. 1/2006 era tipărit la Editura Universitaria, Craiova, având ISSN: 1584-4196. în anul VI, nr. 1-2/2009, se specifica faptul că revista era bianuală, având și un nou comitet de redacție. Ultimul număr era din anul VIII, nr. 1-2/2011 și cuprindea 288 pagini.

De-a lungul timpului, revista a adunat articole semnate de cercetători din diferite domenii și de la universități diferite, dorind și reușind să fie o punte între teologie și științe.

2.9. *Orthodox Theology in Dialogue*¹³

Este o revistă în limba engleză, publicată de Arhiepiscopia Craiovei, cu binecuvântarea IPS dr. Irineu Popa, Mitropolitul

¹³ *Orthodox Theology in Dialogue*, 2015-2021.

Olteniei. Apare o dată pe an, începând cu 2015, având ISSN 2668-5353 și ISSN-L 2668-5353. Este o revistă de un înalt nivel academic, adunând semnături ale unor importanți profesori de teologie și nu numai, din țară și din străinătate.

Orthodox Theology in Dialogue (OTD) este un periodic al dialogului pe teme teologice: dogmatică, istorie bisericească, studii patristice, morală, istoria religiilor, studii biblice și liturgice etc. Se află clasificată în categoria B, conform normelor CNCS, fiind indexată în baze de date internaționale.¹⁴

2.10. *Revista ortodoxă*¹⁵

Începând cu anul 2010, în Mitropolia Olteniei apare *Revista Ortodoxă*, exclusiv în mediul online, fiind dedicată în mod special preoților din Arhiepiscopia Craiovei. Între rubricile *Revistei Ortodoxe* se numără: *Administrativ; Anul omagial; Apologetica; Ascetică și Mistică; Biografii luminoase; Cuvânt din Amvon; Documentare; învățătura de credință a Bisericii; Istoria Religiilor; Mănăstiri și Biserici din Oltenia; Poezie religioasă; Recenzii; Teologie Liturgică; Teologie și Viață; Vechiul Testament*. Începând cu anul 2013, revista apare de trei ori pe an, având ISSN 2392-6546 și ISSN-L 2392-6546. Președintele comitetului de redacție este IPS Irineu, Mitropolitul Olteniei, revista apărând sub egida Editurii Mitropolia Olteniei din Craiova.

2.11. *Ziarul Lumina. Ediție de Oltenia*¹⁶

Este publicația cotidiană a Patriarhiei Române, fiind tipărit pentru prima dată la Iași, la 7 februarie 2005. La acest proiect au participat atât ziarști laici, cât și jurnaliști din presa bisericească, care aveau în comun idealuri creș-

¹⁴ <https://orthodoxtheologyindialogue.ro/index>, accesat la 19.10.2021.

¹⁵ <https://revistaortodoxa.ro/>, accesat la 19.10.2021.

¹⁶ *Ziarul Lumina. Ediție de Oltenia, 2008-2019*; <https://ziarullumina.ro/>, accesat la 19.10.2021.

tine. La 16 octombrie 2005 a apărut săptămânalul *Lumina de Duminică*, pentru ca, începând cu anul 2008, cele două publicații *Lumina* să facă parte din Centrul de Presă Basilica al Patriarhiei Române. Începând cu acest an, paginile regionale ale *Ziarului Lumina* (pentru Moldova, Transilvania, Oltenia și Banat) au găzduit diferite secțiuni: *Actualitate religioasă, Actualitate socială, Filantropia Bisericii, Reportaj, Documentar, Memoria Bisericii, Interviu, Editorial, Analiză, Tehnologica, Sănătate, Educație, Cultură, Diaspora, Religie și știință, Patristică, Biserică și societate, Lumina literară și artistică, Lumina educației, Arhivă* etc.

Din 30 septembrie 2019, *Ziarul Lumina* apare într-o ediție națională unitară, cele patru ediții regionale fiind unificate în 16 pagini tipărite, astfel încât cititorii din toate regiunile țării să poată avea acces la știri, reportaje, interviuri și articole din întreaga Patriarhie Română.

În perioada 2008-2019, în ediția de Oltenia a *Ziarului Lumina* au fost publicate documentare cu teme religioase și laice, interviuri cu diferite personalități locale, reportaje din spațiul vieții religioase oltene, evenimente reprezentative pentru cele cinci județe din Mitropolia Olteniei, știri religioase, economice și financiare, diferite editoriale și opinii ce au privit viața credincioșilor olteni. Unele articole care au fost tipărite în *Ziarul Lumina* au fost strânse în două volume, sub semnătura pr. Ioniță Apostolache, coordonatorul Ediției de Oltenia: *Oameni și locuri din istoria bisericii oltene* (Editura Mitropolia Olteniei, Craiova, 2012) și *Cuvinte de suflet, oameni și locuri din istoria bisericii oltene. Pilde de mărturisire creștină din paginile Ziarului Lumina* (Editura Basilica, București, 2017).

3. Concluzii

Presa creștin-ortodoxă craioveană a ocupat un loc important în viața culturală și duhovnicească a locuitorilor Cetății

Băniei și nu numai, începând cu secolul al XX-lea. Publicațiile apărute de-a lungul timpului au avut ca principal scop clădirea suflotească a credincioșilor olteni, fără a uita de pregătirea lor teologică și de conectarea la realitățile religioase și laice din anumite perioade. Între aparițiile de acest fel din Craiova (din considerații de spațiu nu ne-am ocupat în aceste pagini decât de o parte dintre ele), cea mai importantă rămâne revista *Mitropolia Olteniei*, cu o vechime neîntreruptă de peste 70 de ani, continuând traseul început de vechile publicații ortodoxe craiovene și deschizând perspective pentru noile apariții periodice oltenești ce abordează teme religioase.

Bibliografie

Lucrări

Boldișor, Adrian, *Pagini de cultură în Cetatea Băniei: Presa religioasă craioveană*, în: *Ziarul Lumina*, anul 1, Serie regională, nr. 66 (1753), 29 octombrie 2010.

Firan, Florea, *Presa craioveană. 1838-2007*, Fundația-Editura Scrisul Românesc, Craiova, 2007.

Pârnuță, Gheorghe, Andrei, Nicolae, *Istoria cărții, presei și tiparului din Oltenia*, Editura Scrisul Românesc, Editura Oltenia, Craiova, 1994.

Reviste

Analele Universității din Craiova, Seria Teologie, 1996-2005.

Anuarul Mitropoliei Olteniei, Râmnicului și Severinului, 1940.

Buletinul Arhiepiscopiei Craiovei, 1948-1950.

Buletinul Centrului pentru dialog între științe și teologie, 2003-2011.

Lumina creștină. Foaie săptămânală de zidire suflotească pentru popor, 1940-1945.

Mitropolia Olteniei, 1950-2021.

Orthodox Theology in Dialogue, 2015-2021.

Renașterea, 1922.

Revista de Istorie bisericească, 1943.

Ziarul Lumina, ediție de Oltenia, 2008-2019.

Siteografie

<https://nou.revista-mitropoliaolteniei.ro/>

<https://parhiabrandusa.wordpress.com/lumina-cre%C8%99tina/>

<https://orthodoxtheologyindialogue.ro/index>

<https://revistaortodoxa.ro/>

<https://ziarullumina.ro/>